

Κυτταροαρχιτεκτονική των Ημισφαιρίων

- Τα Νευρικά Κύτταρα του Φλοιού των Ημισφαιρίων..... 86
  - Πυραμοειδή Κύτταρα
  - Αστεροειδή Κύτταρα (κοκκοειδή κύτταρα)
  - Ατρακτοειδή Κύτταρα
  - Οριζόντια Κύτταρα του Cajal
  - Κύτταρα του Martinotti
- Οι Νευρικές Ίνες του Φλοιού 66
  - Ακτινοειδείς Ίνες
  - Εφαπτόμενες (Οριζόντιες) Ίνες
- Κυτταροαρχιτεκτονική - Κυτταρικές Στιβάδες του Φλοιού των Ημισφαιρίων..... 89
  - Κατασκευή του Φλοιού

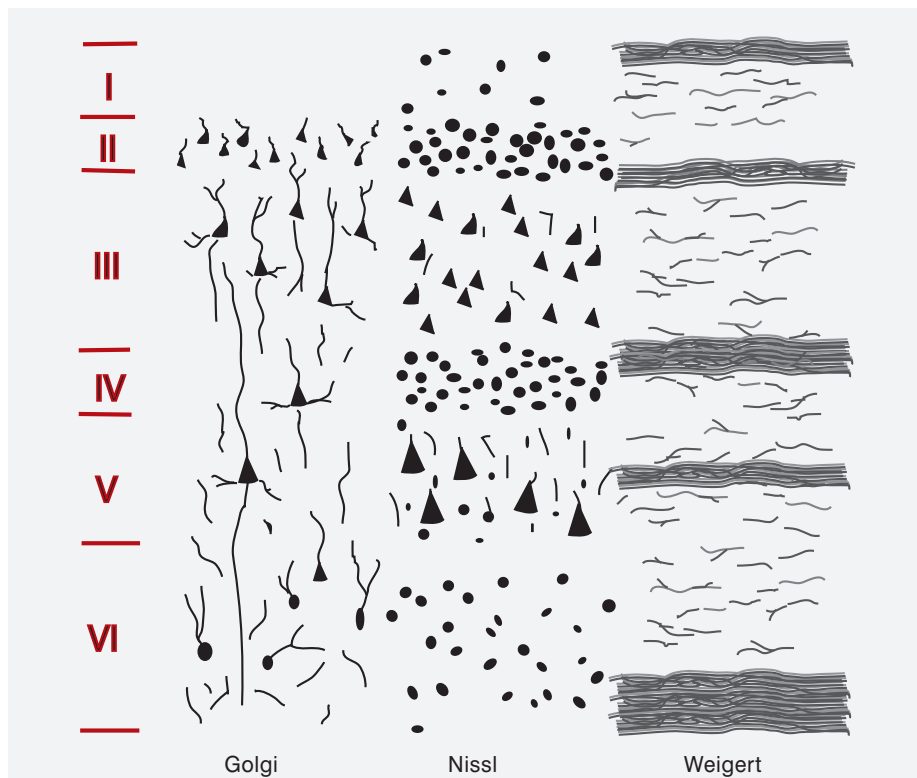
Εισαγωγή

Ο φλοιός καταλαμβάνει ολοκληρωτικά την περιφέρεια των εγκεφαλικών ημισφαιρίων και αποτελείται από νευρικά κύτταρα, νευρικές ίνες, νευρογλοία και αιμοφόρα αγγεία.

- Τα ημισφαίρια:
  - Εξωτερικά αποτελούνται από φαιά ουσία, **τον φλοιό**.
  - Εσωτερικά αποτελούνται από λευκή ουσία (μέσα στην οποία βρίσκονται φαιές μάζες, οι πυρήνες).
- Η συνολική επιφάνεια του φλοιού αυξάνεται πολύ εξαιτίας της δημιουργίας των ελίκων που χωρίζονται μεταξύ τους με αύλακες. Εκτιμάται ότι, ο φλοιός φυσιολογικά περιέχει 10 δισεκα-τομμύρια νευρώνες.
- Το πάχος του φλοιού ποικίλλει από 1.5 έως 4.5 χιλιοστά. Είναι παχύτερος στο έπαρμα της έλι-

κας και λεπτότερος στο βάθος της αύλακας. Περίπου το 70% της επιπολής επιφάνειας του φλοιού κρύβεται στο βάθος των σχισμών.

- Η ιστολογική μελέτη του φλοιού των ημισφαιρίων από το 1800 (τεχνική του Golgi και αργότερα του Nissl) ανέδειξε περιοχές του φλοιού με διαφορετική δομή (**Εικ. 6.1**). Ανάλογα με την περιοχή, υπάρχουν διαφορές:
  - Στον αριθμό των κυτταρικών στοιβάδων που διακρίνονται.
  - Στο πάχος του φλοιού.
  - Στην κυτταρική πυκνότητα σε κάθε στοιβάδα.
  - Στο πάχος της στοιβάδας.
  - Στους χαρακτηριστικούς τύπους κυττάρων της κάθε στοιβάδας.
- Φυσιολογικές, κλινικές και παθολογοανατομικές μελέτες έδειξαν ότι οι διάφορες περιοχές του φλοιού των ημισφαιρίων έχουν “λειτουργική εξειδίκευση”.

Εικόνα 6.1

Ιστολογική εικόνα του φλοιού των ημισφαιρίων χρησιμοποιώντας την τεχνική του Golgi (αποφυάδες και συνδέσεις) Nissl (κυτταρικά σώματα) και Weigert (νευρικές ίνες).

- Ο Brodmann (1909) περιέγραψε 47 περιοχές (τα πεδία ή άλως) του φλοιού με βάση τις αρχιτεκτονικές και λειτουργικές διαφορές. Ο Von Economo (1929) διέκρινε περίπου 100 περιοχές που αποτελούν τον φλοιώδη χάρτη του εγκεφάλου.

Σημείωση: Η ακριβής υποδιαίρεση του φλοιού σε διάφορα πεδία εντελώς εξειδικευμένα, υπεραπλουστεύει τα πράγματα και είναι εσφαλμένη. Έτσι οι φλοιώδεις χώρες (άλως ή τα πεδία) πρέπει να αναφέρονται με την τοπογραφοανατομική τους ορολογία.

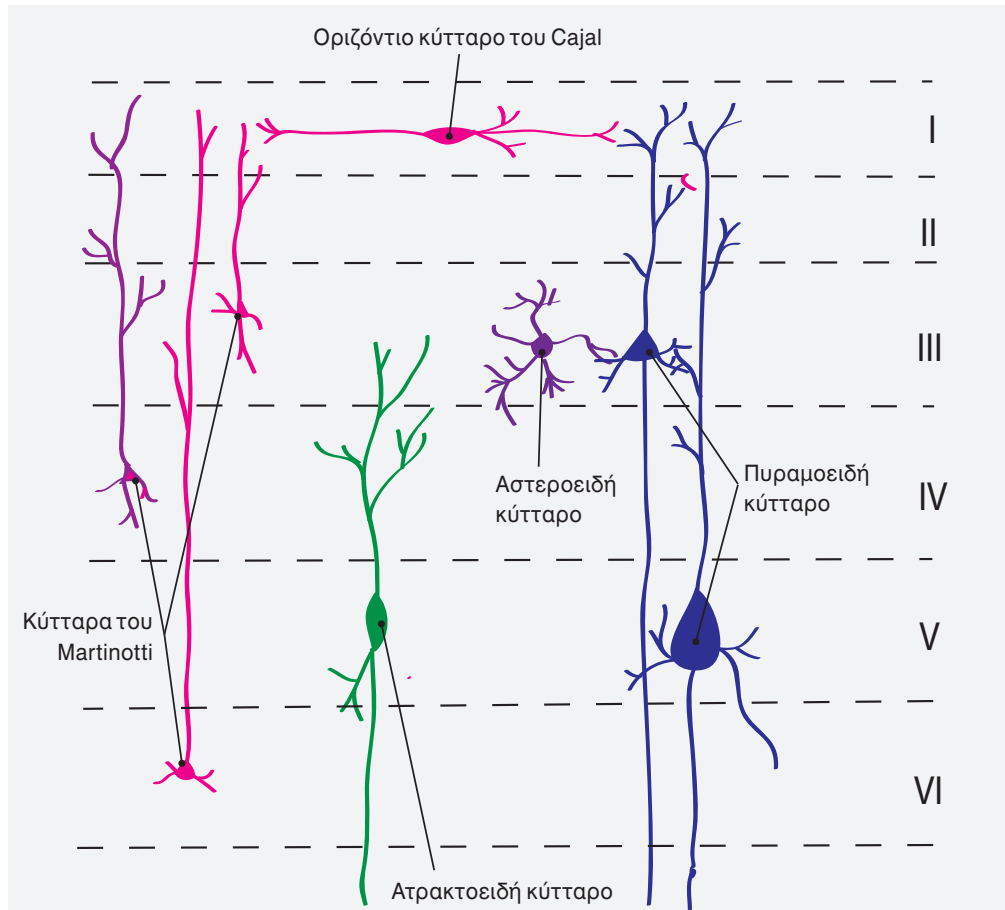
Τα Νευρικά Κύτταρα του Φλοιού των Ημισφαιρίων

- Ο φλοιός αποτελείται από νευρικά κύτταρα, νευρικές ίνες, νευρογλοία και αιμοφόρα αγγεία.
- Υπάρχουν 5 ειδών κύτταρα στον εγκεφαλικό φλοιό: τα Πυραμοειδή, Αστεροειδή, Ατρακτοειδή, Οριζόντια κύτταρα του Cajal και τα Κύτ-

ταρα του Martinotti (**Εικ. 6.2**).

1. Πυραμοειδή Κύτταρα

- Ονομάζονται έτσι λόγω του σχήματός τους. Το μέγεθός τους ποικίλλει ως προς το ύψος από 20-30 μm (στοιβάδες II – III) μέχρι 40-60 μm (στιβάδα V) (**Εικ. 6.3**).
- Υπάρχουν και **γιγάντια πυραμοειδή κύτταρα του Betz**, τα οποία βρίσκονται στην κινητική άλω, κυρίως στην πρόσθια κεντρική έλικα του μετωπιαίου λοβού. Αυτά έχουν ύψος περίπου 80-100 μm.
- **Οι κορυφές** των πυραμοειδών κυττάρων στρέφονται προς την εξωτερική επιφάνεια και από την κορυφή εκπορεύεται και φέρεται προς τα άνω, ένας **παχύς κορυφαίος δενδρίτης**, ο οποίος φθάνει στη στοιβάδα I.
- Από τις γωνίες της βάσης του κυττάρου εκπορεύονται αρκετοί βασικοί δενδρίτες, οι οποίοι εκτείνονται ακτινοειδώς μέσα στις αντίστοιχες στοιβάδες (**Εικ. 6.4**).

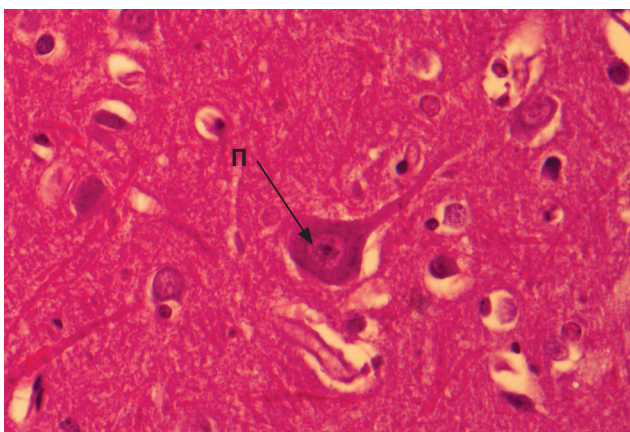
Εικόνα 6.2

Οι κύριοι τύποι νευρώνων του φλοιού των ημισφαιρίων.

- Οι κορυφαίοι και βασικοί δενδρίτες διακλαδίζονται ελεύθερα και περιέχουν άφθονες δενδριτικές άκανθες.
- **Ο άξονας** εκφύεται από τη βάση του σώμα-

τος και είτε καταλήγει σε υποκείμενες βαθύτερες στοιβάδες ή (συχνότερα) εισέρχεται στη λευκή ουσία ως προβλητική, συνδετική ή συνδεσμική ίνα. Πριν εγκαταλείψουν τη φαιά ουσία, χορηγούν παλίνδρομους κλάδους, ικανούς να διεγείρουν τα παρακείμενα πυραμοειδή κύτταρα.

- Τα πυραμοειδή κύτταρα είναι διεγερτικά και χρησιμοποιούν γλουταμινικό ή ασπαρτικό οξύ ως νευροδιαβιβαστή.

Εικόνα 6.3

Πυραμοειδές κύτταρο (Π). Χρώση αιματοξυλίνης-ηωσίνης (x 400).

2. Αστεροειδή Κύτταρα (κοκκοειδή κύτταρα)

- Έχουν μικρό μέγεθος και πολυγωνικό σχήμα.
- Έχουν πολλαπλώς διακλαδιζόμενους δενδρίτες και έναν σχετικά βραχύ άξονα που καταλήγει σε παρακείμενο νευρώνα.
- Τα **ακανθώδη αστεροειδή κύτταρα** έχουν ακανθώδεις δενδρίτες και είναι διεγερτικά.
  - Δέχονται κεντρομόλες ίνες κυρίως από τον

θάλαμο και από άλλες περιοχές του φλοιού.

- Σχηματίζουν γλουταμινεργικές συνάψεις με τα πυραμοειδή κύτταρα.
- Τα **λεία αστεροειδή κύτταρα** διαθέτουν μη ακανθώδεις δενδρίτες και είναι ανασταλτικά κύτταρα:
  - Δέχονται παλίνδρομους αλλά και παράπλευρους κλάδους από τα πυραμοειδή κύτταρα.
  - Δημιουργούν GABA συνάψεις.

3. Ατρακτοειδή Κύτταρα

- Δίπολα κύτταρα με μακρύ άξονα, κάθετο προς την επιφάνεια.
- Εντοπίζονται στις βαθύτερες στιβάδες φλοιού.
- Από κάθε πόλο του κυτταρικού σώματος εκφύονται δενδρίτες. Ο κάτω δενδρίτης διακλαδίζεται εντός της ίδιας στιβάδας ενώ ο άνω δενδρίτης ανέρχεται προς την επιφάνεια.
- Ο άξονας εκφύεται από τον κάτω πόλο και εισέρχεται στη λευκή ουσία.

4. Οριζόντια Κύτταρα του Cajal

- Αποτελούν δίπολα κύτταρα, έχουν μικρό μέγεθος, ατρακτοειδές σχήμα και είναι οριζοντίως προσανατολισμένα.
- Βρίσκονται κυρίως στις επιπολής στοιβάδες.
- Από κάθε άκρο τους εκφύεται ένας δενδρίτης και ένας άξονας, ο οποίος πορεύεται παράλληλα προς την επιφάνεια.

5. Κύτταρα του Martinotti

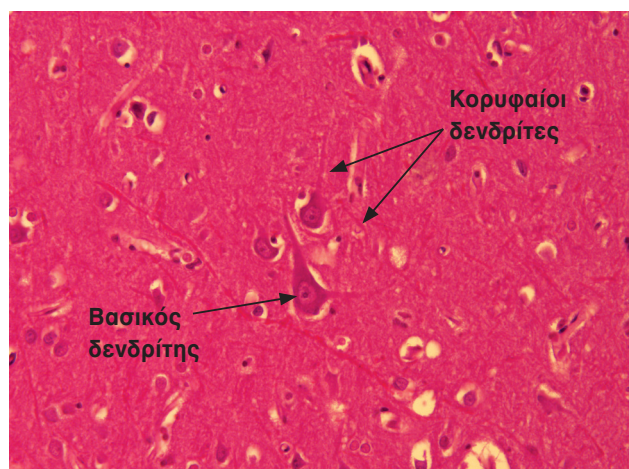
- Είναι μικρά και πολύπλοκα κύτταρα.
- Εντοπίζονται σε όλες τις στοιβάδες.
- Έχουν βραχείς δενδρίτες.
- Ο άξονάς τους φέρεται προς τα έξω όπου καταλήγει σε πιο επιφανειακή στιβάδα (επιπολής).

Οι Νευρικές Ίνες του Φλοιού

Λόγω της φοράς τους διακρίνονται σε ακτινοειδείς νευρικές ίνες (ακτινωτές) και σε οριζόντιες (εφαπτόμενες).

1. Ακτινοειδείς Ίνες

- Έχουν φορά προς την επιφάνεια του φλοιού

Εικόνα 6.4

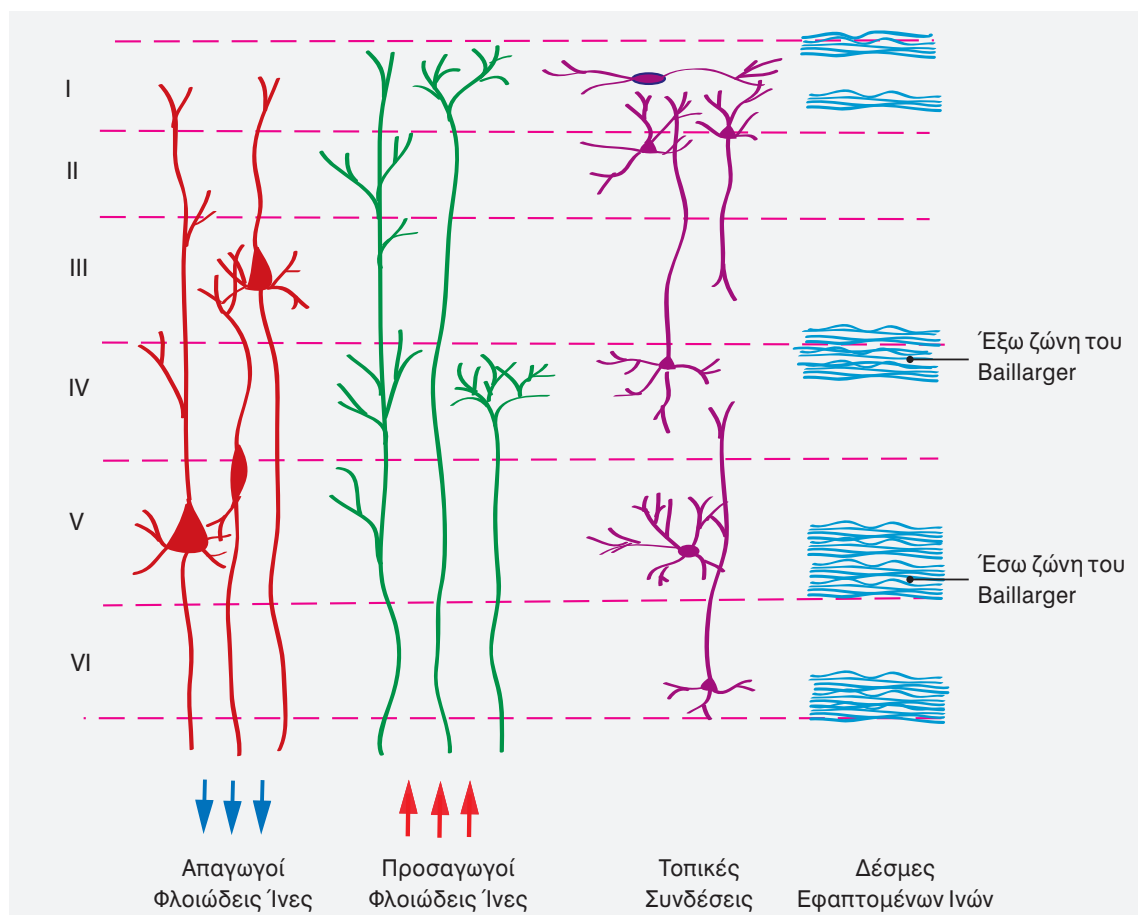
Πυραμοειδές κύτταρο όπου διακρίνονται οι κορυφαίοι και βασικοί δενδρίτες. Χρώση αιματοξυλίνης-ηωσίνης (x 200).

(κάθετες) (**Εικ. 6.5**). Αποτελούνται από:

- **εισερχόμενες προσαγωγές** (προβλητικές, συνδετικές και συνδεσμικές ίνες) που καταλήγουν εντός του φλοιού (ενδοφλοιώδεις).
- **εξερχόμενες απαγωγές** (άξονες των πυραμοειδών αστεροειδών και ατρακτοειδών κυττάρων) που εγκαταλείπουν τον φλοιό ως προβλητικές, συνδετικές και συνδεσμικές ίνες

2. Εφαπτόμενες (οριζόντιες) Ίνες

- Φέρονται παράλληλα προς την επιφάνεια του φλοιού.
- Οι περισσότερες είναι παράπλευροι αλλά και τελικοί κλάδοι των προσαγωγών ινών. Περιέχουν και άξονες των οριζόντιων και αστεροειδών κυττάρων.
- Είναι πολυπληθέστερες στις στοιβάδες 4 και 5 και αναφέρονται ως **έξω και έσω ζώνη του Baillarger**.
- Οι ζώνες του Baillarger είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες στις αισθητικές περιοχές του φλοιού, λόγω της μεγαλύτερης πυκνότητας των τελικών απολήξεων των **θαλαμοφλοιωδών ινών**.
- Στον **οπτικό φλοιό**, η έξω ζώνη είναι τόσο παχιά που διακρίνεται με γυμνό μάτι (είναι ορατή στα τοιχώματα της πληκτραίας σχισμής, **ταινιωτή άλως**)

Εικόνα 6-5

Νευρικές ίνες του φλοιού των ημισφαιρίων. Διακρίνονται οι ακτινοειδείς ίνες (απαγωγές και προσαγωγές) και οι εφαπτόμενες (τελικό κλάδοι των προσαγωγών ινών και τοπικών κυκλωμάτων).

Κυτταροαρχιτεκτονική - Κυτταρικές στιβάδες του φλοιού των ημισφαιρίων

Ο φλοιός των ημισφαιρίων (ισοφλοιός) υποδιαιρείται σε στοιβάδες ανάλογα με τον τύπο, την πυκνότητα και τη διάταξη των κυττάρων.

1. Στοιβάδα I – Μοριακή Στιβάδα

- Είναι η επιπολής στοιβάδα, όπου γίνονται και οι περισσότερες συνάψεις.
- Αποτελείται κυρίως από μια πυκνή διάταξη εφαπτόμενων ινών (οριζόντιες ίνες) οι οποίες προέρχονται από:
  - κορυφαίους δενδρίτες πυραμοειδών κυττάρων
  - κορυφαίους δενδρίτες ατρακτοειδών κυττάρων

- άξονες αστεροειδών κυττάρων
- άξονες κυττάρων του Martinotti
- προσαγωγές ίνες που εισέρχονται από τη λευκή ουσία (όσες προέρχονται από τον θάλαμο είναι θαλαμοφλοιώδεις ίνες)
- συνδετικές ίνες
- κύτταρα του Cajal, τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα μεταξύ των νευρικών ινών.

2. Στοιβάδα II – Έξω Κοκκώδης Στιβάδα

- Αποτελείται από πολλά αστεροειδή (κοκκοειδή) και μικρά πυραμοειδή κύτταρα.
- Οι δενδρίτες φέρονται στη μοριώδη στοιβάδα (στοιβάδα μιτροειδών κυττάρων).
- Οι άξονες απολήγουν στις βαθύτερες στοιβάδες ή εισέρχονται στη λευκή ουσία.
- Οι νευρώνες εγκαθιστούν ενδοφλοιώδεις συνδέσεις.

3. Στοιβάδα III – Έξω Στιβάδα Πυραμοειδών Κυττάρων

- Αποτελείται από πυραμοειδή κύτταρα (μεσαίου μεγέθους).
- Το μέγεθος του σώματος των κυττάρων αυτών αυξάνεται από την επιπολής προς την εντωβάθει στοιβάδα.
- Οι κορυφαίοι δενδρίτες καταλήγουν στην πρώτη (μοριώδη) στοιβάδα.
- Οι άξονες εισέρχονται στη λευκή ουσία ως προβλητικές, συνδεδετικές ή συνδεδεσμένες ίνες (κυρίως συνδεδετικές και συνδεδεσμένες).

4. Στοιβάδα IV – Έσω Κοκκώδης Στοιβάδα

- Αποτελείται από μια πυκνή διάταξη κοκκωδών (αστεροειδών) κυττάρων (**Εικ. 6.6**).
- Τα αστεροειδή κύτταρα είναι άφθονα στον πρωτογενή σωματοαισθητικό φλοιό, τον πρωτογενή οπτικό και ακουστικό φλοιό.
- Περιέχει την **έξω ζώνη του Baillarger**, η οποία αποτελεί μια πυκνή δεσμίδα οριζόντιων (εφαπτόμενων) ινών.
- Στη στοιβάδα αυτή συνάπτονται οι προσαγωγές ίνες με τους ειδικούς πυρήνες του θαλάμου.

5. Στοιβάδα V – Στοιβάδα των Γαγγλιακών Κυττάρων (Έσω Στιβάδα Πυραμοειδών Κυττάρων)

- Περιέχει ευμεγέθη πυραμοειδή κύτταρα, τα οποία προβάλλουν στο ραβδωτό σώμα, το εγκεφαλικό στέλεχος και τον νωτιαίο μυελό.
- Οι νευράξονες εισέρχονται στη λευκή ουσία κυρίως ως προβλητικές ίνες και κατευθύνονται προς τις περιοχές εκτός του φλοιού (τα βασικά γάγγλια, ο θάλαμος, το στέλεχος, και ο νωτιαίος μυελός).
- Στον κινητικό φλοιό (πρόσθια κεντρική έλικα), τα πυραμοειδή κύτταρα είναι πολύ μεγάλα και ονομάζονται **γιγάντια πυραμοειδή κύτταρα του Betz**. Οι άξονες (προβλητικές ίνες) των κυττάρων του Betz αποτελούν περίπου το 3% της πυραμιδικής οδού.
- Υπάρχουν διάσπαρτα αστεροειδή κύτταρα και κύτταρα του Martinotti.
- Περιέχει την **έσω ζώνη του Baillarger**, μια πυκνή δεσμίδα εφαπτόμενων ινών.

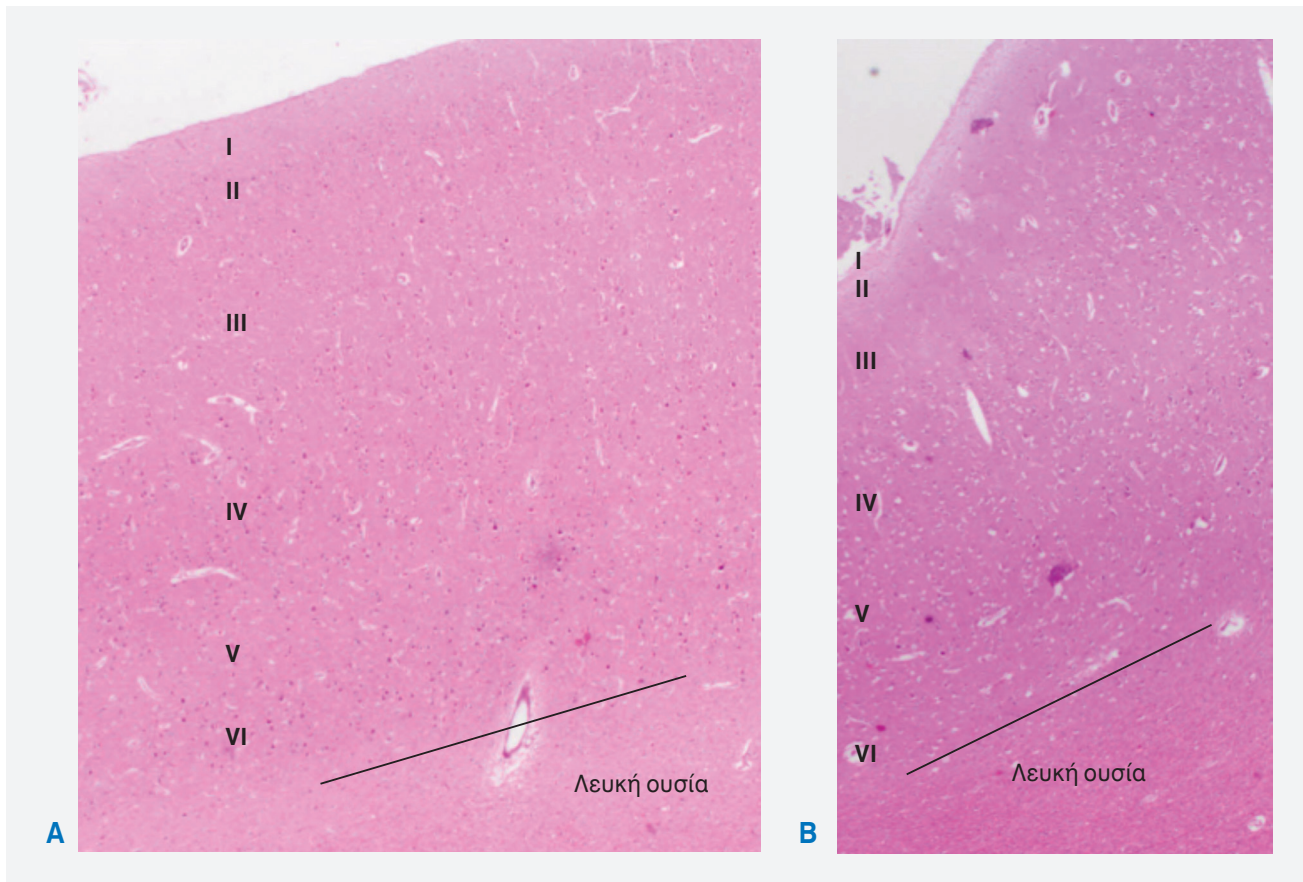
6.1 Κλινική Συσχέτιση

Η Νόσος Alzheimer

- Αποτελεί πρωτοπαθή προσδεδετική εκφυλιστική νόσο με επιπτώσεις στις νοητικές λειτουργίες και τη μνήμη. Είναι η πιο συχνή αιτία άνοιας στους ηλικιωμένους.
- Έχει επιπτώσεις κυρίως στις φλοιώδεις περιοχές του εγκεφάλου.
- **Παθολογοανατομικά ευρήματα**
  - Χαρακτηριστική είναι η εκφύλιση και ο θάνατος των νευρώνων του εγκεφαλικού φλοιού και του ιπποκάμπου.
  - Τις μεγαλύτερες απώλειες παρουσιάζουν κυρίως οι χολινεργικοί νευρώνες και ακολουθούν οι σεροτονινεργικοί και οι νοραδρενεργικοί νευρώνες.
  - Μακροσκοπικά παρατηρείται ατροφία, σμίκρυνση των ελίκων και διεύρυνση των

αυλακών του φλοιού. Η ατροφία εντοπίζεται κυρίως στον βρεγματικό και κροταφικό λοβό.

- Διακρίνονται δύο ειδών βλάβες:
  - Μικροσκοπικά παρατηρούνται εναποθέσεις αδιάλυτων πρωτεϊνών στον εξωκυττάριο και ενδοκυττάριο χώρο. Χαρακτηριστικές είναι οι **γεροντικές (αμυλοειδικές) πλάκες**, οι οποίες αποτελούνται από εξωκυττάρια εναποθέσεις αμυλοειδούς στον φλοιό και τον ιππόκαμπο. Οι πλάκες αυτές κατανέμονται κυρίως στον ιππόκαμπο και τον βρεγματικό λοβό.
  - Παρατηρούνται ενδοκυττάρια σχηματισμοί, οι **νευροϊνιδιακές αλλοιώσεις**, οι οποίες προκαλούνται από την υπερ-φωσφορλίωση της πρωτεΐνης τ (tau).

Εικόνα 6.6

A&B. Οι κυτταρικές στιβάδες του φλοιού των ημισφαιρίων. Συνειρμικός φλοιός. Χρώση αιματοξυλίνης-ηωσίνης (x 20).

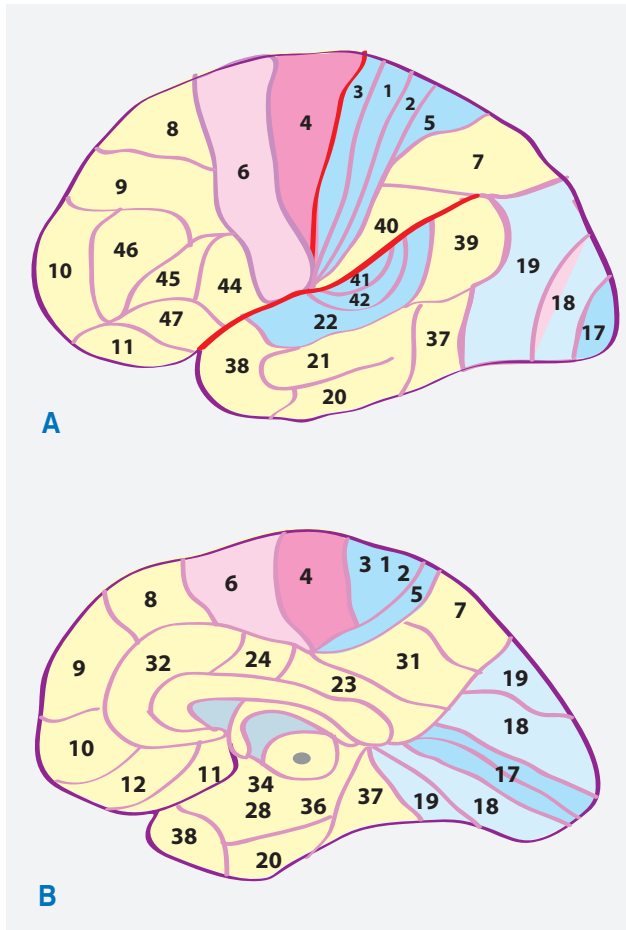
6. Στοιβάδα VI – Στοιβάδα των Πολυμόρφων Κυττάρων

- Περιέχει πολλά ατρακτοειδή κύτταρα και μεμονωμένες ομάδες σκοτεινών κυττάρων (νησίδα Calleja).
- Υπάρχουν και τροποποιημένα πυραμοειδή κύτταρα και κύτταρα του Martinotti.

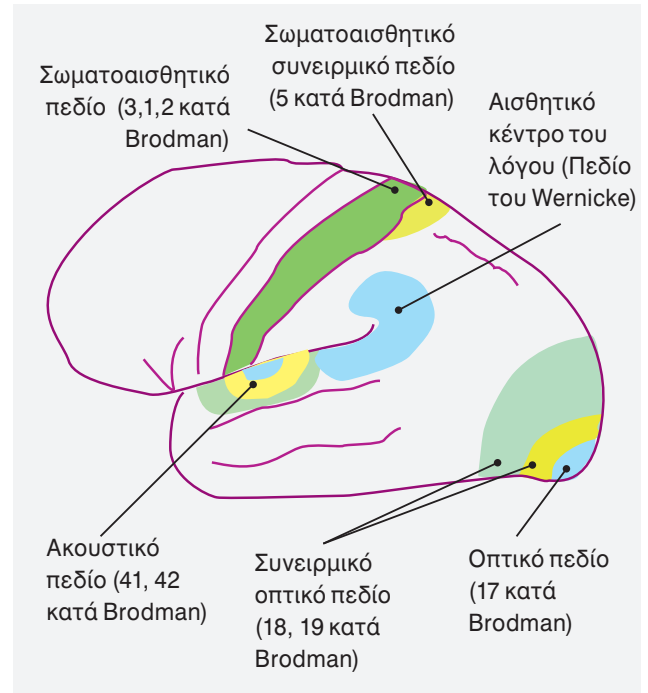
Κατασκευή του Φλοιού

- Το σύστημα της αρίθμησης και ονομασίας των στοιβάδων περιγράφηκε από τον Brodmann (1909), ο οποίος και δημιούργησε έναν αριθμημένο κυτταροαρχιτεκτονικό χάρτη του εγκεφαλικού φλοιού, ο οποίος βασιζόταν σε ιστολογικά χαρακτηριστικά. Υπάρχει καλή αντιστοιχία μεταξύ των περιοχών Brodmann και των λειτουργικά καθορισμένων περιοχών του εγκεφαλικού φλοιού (Εικ. 6.7).

- Κλινικές, παθολογοανατομικές και ηλεκτροφυσιολογικές μελέτες απέδειξαν ότι οι διάφορες περιοχές του φλοιού έχουν **λειτουργική εξειδίκευση**. Όμως η ακριβής υποδιαίρεση του φλοιού σε διάφορα πεδία εντελώς εξειδικευμένα, υπεραπλουστεύει τα πράγματα. Σήμερα, έχει επικρατήσει η άποψη τα κέντρα των λειτουργιών να αναφέρονται με την **τοπογραφοανατομική ορολογία** μέχρις ότου επισημηθεί μία πιο ικανοποιητική λειτουργική ορολογία.
- Πρέπει όμως να τονισθεί ότι όλες οι περιοχές του φλοιού δεν διαθέτουν φλοιό με 6 στοιβάδες. Συγκεκριμένα υπάρχουν:
  - **Ετερότυπες περιοχές:** είναι αυτές στις οποίες δεν διακρίνονται έξι στιβάδες
  - **Ομοίτυπες περιοχές:** είναι αυτές στις οποίες διακρίνονται έξι στιβάδες

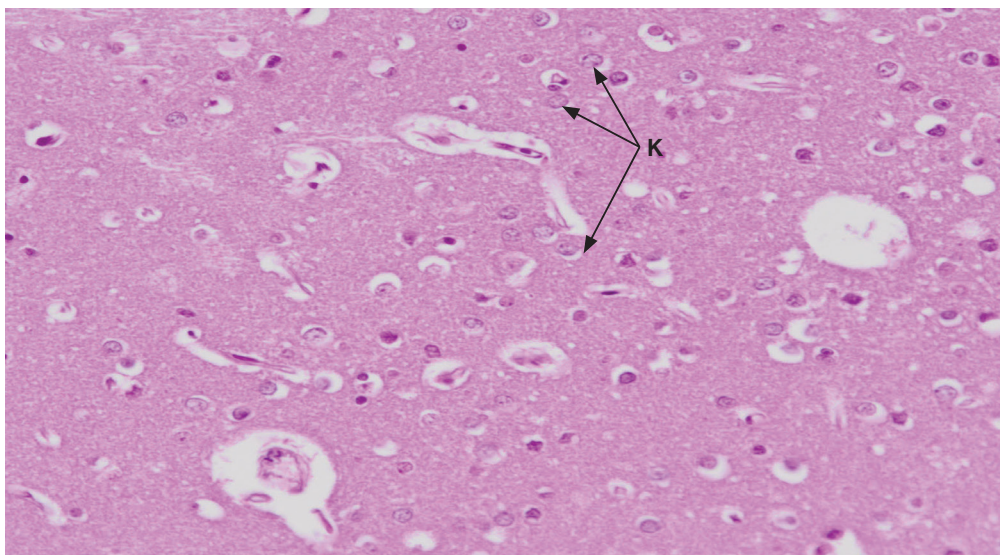

Εικόνα 6.7
Λειτουργική τοπογραφία. Φλοιώδη πεδία κατά Brodmann. **A.** Έξω άποψη του αριστερού ημισφαιρίου. **B.** Έσω άποψη του δεξιού ημισφαιρίου.

Εικόνα 6.8
 Τα αισθητικά πεδία (έξω άποψη του αριστερού ημισφαιρίου).

- Τα πρωτεύοντα αισθητικά και κινητικά πεδία έχουν ετερότυπο φλοιό, ενώ ο συνειρμικός / συνδετικός φλοιός είναι ομοιότυπες περιοχές.
- Τα αισθητικά πεδία έχουν **κοκκιώδη φλοιό**. Οι στοιβάδες των κοκκωδών κυττάρων είναι

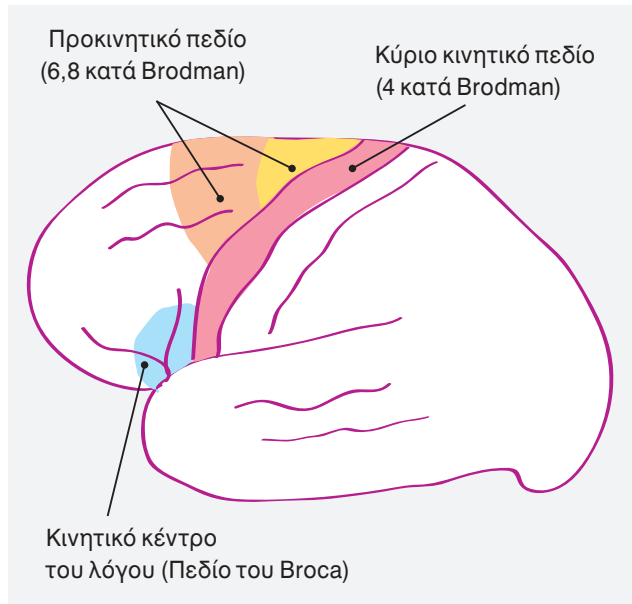
Εικόνα 6.9
 Κοκκοειδή (K) ή αστεροειδή κύτταρα στην οπίσθια κεντρική έλικα. Χρώση αιματοξυλίνη-ηωσίνης (x 200).

6.1 Βασικές Αρχές

Κυτταροαρχιτεκτονική του Φλοιού

- **Στοιβάδα I** – Επιπολής. Περιέχει λίγα νευρικά κύτταρα, αλλά πολλούς δενδρίτες και νευράξονες, οι οποίοι βρίσκονται σε συναπτική αλληλεπίδραση μεταξύ τους.
- **Στοιβάδα II** – Περιέχει πολλούς μικρούς νευρώνες (αστεροειδή και πυραμοειδή κύτταρα). Εγκαθιστούν ενδοφλοιώδεις συνδέσεις. (ποιοί;)
- **Στοιβάδα III** – Περιέχει πυραμοειδή κύτταρα μετρίου μεγέθους από τα οποία εκφύονται κυρίως συνδετικοί και συνδεσμικοί νευράξονες. Είναι κατανοητό;
- **Στοιβάδα IV** – Περιέχει μια πυκνή διάταξη αστεροειδών κυττάρων. Στη στοιβάδα αυτή συνάπτονται οι προσαγωγές ίνες με τους ειδικούς πυρήνες του θαλάμου.
- **Στοιβάδα V** – Περιέχει μεγάλα πυραμοειδή κύτταρα από τα οποία εκφύονται οι απαγωγές ίνες (προβλητικές ίνες) προς τις περιοχές εκτός του φλοιού (βασικά γάγγλια, θάλαμος, στέλεχος, και νωτιαίος μυελός).
- **Στοιβάδα VI** – Περιέχει συνδετικούς και προβλητικούς νευρώνες.

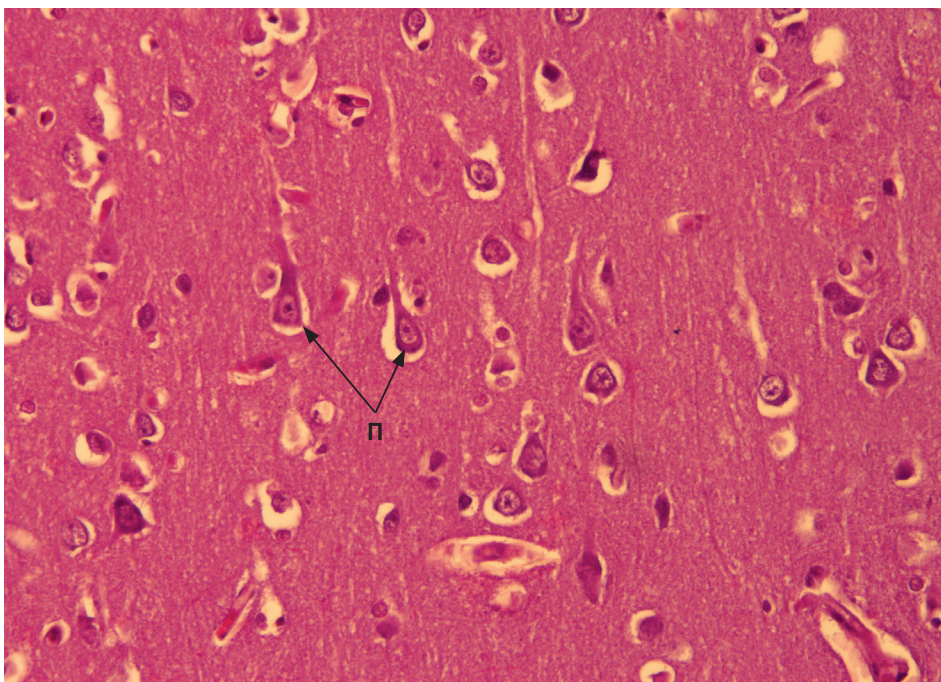

Εικόνα 6.10

Τα κινητικά πεδία. (έξω άποψη του αριστερού ημισφαιρίου).

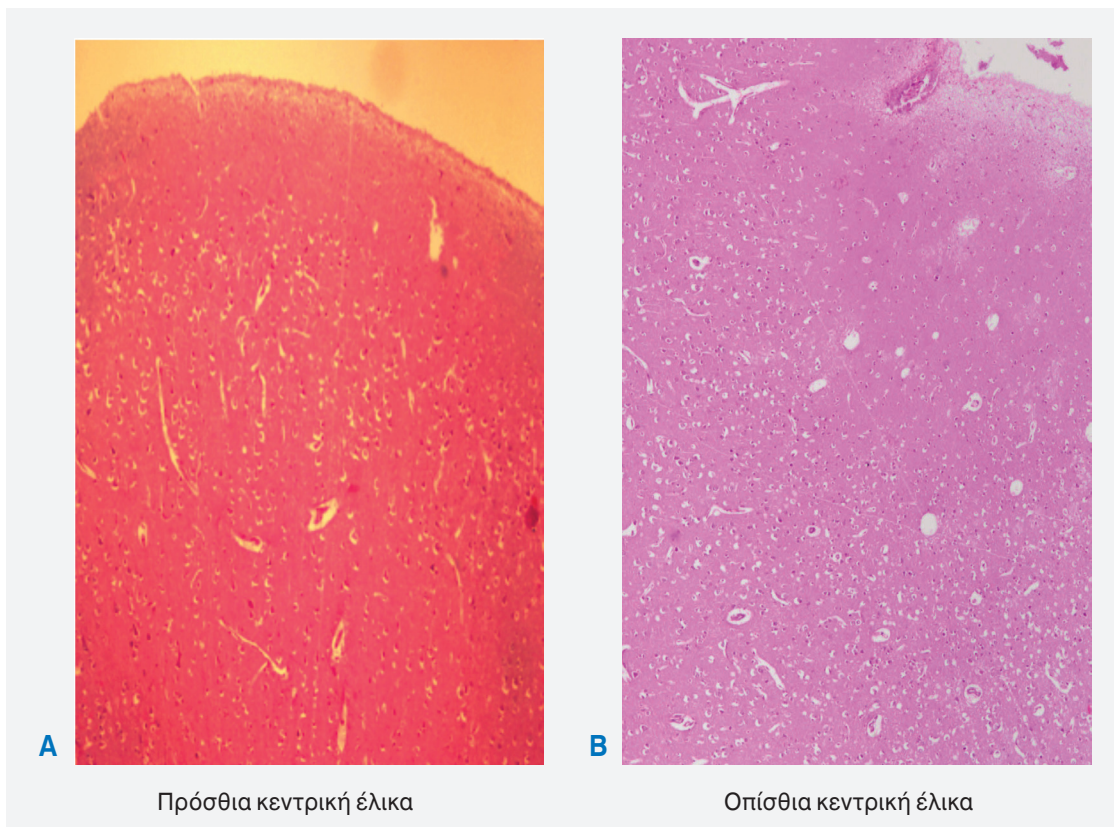
παχύτερες και διαθέτουν πυκνή διάταξη αστεροειδών κυττάρων (**Εικ 6.8, Εικ 6.9**).

- Αντιθέτως, οι στοιβάδες των πυραμοειδών κυττάρων απουσιάζουν.
- Τα κινητικά πεδία έχουν άκοκκο φλοιό
- Οι κοκκιώδεις στιβάδες δεν είναι αναπτυγμέ-

Εικόνα 6.11

Πυραμοειδή κύτταρα (Π) στον κινητικό φλοιό. Χρώση αιματοξυλίνης-ηωσίνης (x 200).

Εικόνα 6.12

Φλοιός των ημισφαιρίων του εγκεφάλου. Η πρόσθια κεντρική έλικα (κινητικός φλοιός) και η οπίσθια κεντρική έλικα (αισθητικός φλοιός). Χρώση αιματοξυλίνης-ηωσίνης (x 40).

νες, έτσι ώστε σχεδόν ελλείπουν οι στιβάδες 2 και 4.

- Τα πυραμοειδή κύτταρα είναι πολύ μεγάλα και σε πυκνή διάταξη (**Εικ. 6.10, Εικ. 6.11, Εικ. 6.12**).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Brodal P. *The Central Nervous System, Structure and Function*. Oxford University Press: New York, 1992
2. Brodman K. *Vergleichende Lokalisationslehre der Grosshirnrinde in ihren Prinzipien Dargestellt auf GRUND des Zellenbaus*. Barth: Leipzig, 1901
3. Chow KL, Leiman AL. *The structural and functional organization of the neocortex*. *Neurosci Res. Prog Bull* 8: 153, 1970
4. Hubel TH, Wiesel TN. *Functional architecture of macaque monkey visual cortex*. *Proc R Soc Lond (Biol)* 198: 1, 1977
5. Kuypers HGJM. *Central Cortical projections to motor and somato-sensory cell groups*. *Brain* 83: 161-84, 1960
6. Nieuwenhuys R. *Chemoarchitecture of the brain*. Springer – Verlag, Berlin, 1985
7. Pandya DN, Yeterian EH. *Architecture and Connections of cortical association areas*. In: *Cerebral Cortex*, vol 4, (Peters A, Jones EG, eds.) Plenum: New York, 1985
8. Penfield W, Boldrey E. *Somatic motor and sensory representation in the cerebral cortex of man as studied by electrical stimulation*. *Brain* 60: 389, 1937
9. Penfield W, Rasmussen T. *The cerebral cortex of man: a clinical study of localization of function*. New York: Macmillan, 1950
10. Shepherd GM. *Microcircuits in the nervous system* *Sci Am*. 238: 92-103, 1978
11. Sholl DA. *Organization of the Cerebral Cortex* London: Methuen, 1956
12. Snell RS. *Clinical Neuroanatomy for Medical Students, 3rd Edition*, Little, Brown, Boston, 1992
13. Von Economo C, Koskinas GN. *Die Cytoarchitektonik der Hirnrinde*. Springer – Verlag, Berlin, 1925
14. Williams PL, Warwick R, Dyson M, Bannister LH. *Gray's Anatomy (37th Brit ed.)* Philadelphia: Saunders, 1989